

Пошуки сина в пеклі війни

Лариса Іванишина

«Обмін»

Сценаристи Костянтин Лінартович, Влад Дудко
Режисер Володимир Харченко-Куликовський
Оператор Сергій Борденюк
Продюсер Євген Дяченко
У ролях: В'ячеслав Довженко, Владислав Мамчур,
Єгор Козлов, Дмитро Лінартович, Василь Баша,
Олександр Єфименко, Андрій Олефіренко, Ганна
Адамович.
«Кінокомпанія 2016», 2022

Кадр з фільму «Обмін». Режисер Володимир Харченко-Куликовський. «Кінокомпанія 2016», 2022.

Український фільм «Обмін» вийшов у прокат до Дня ЗСУ. А ще раніше він взяв участь у турі «Кіно заради перемоги!», його показали військовим. «Подібна презентація кінострічок, – сказав один із глядачів, – це не тільки хороша нагода для культурного збагачення військовослужбовців нашої країни, а й можливість посилити свій патріотизм та бойовий дух. Адже в реаліях війни ми розуміємо, що ворог, якого ми бачили на екрані, та ворог, проти якого ми зараз боронимо нашу державу, – ідентичні за своєю підступністю. Тому в авторів стрічки дуже добре вийшло передати атмосферу та настрої війни»¹. Ця оцінка, точна і правдива, одним махом перекреслює збоченицьке сприйняття псевдокритиків-графоманів з тої частини інтернету, яку називають вигрібною ямою, – там, на жаль, факти паплюження важливих українських фільмів мають місце. Війна на Донбасі, що триває вісім років і забрала життя багатьох, є джерелом сюжетів для ігрового кіно. В тому, що реальні події можуть перевершити творчі фантазії, й переконуює фільм «Обмін», завершений до повномасштабного вторгнення і випущений на екрани України 6 грудня 2022 року.

«Обмін» – це історія про жажіття російської агресії і спробу батька визволити сина з полону. В Україні вже є серіал «Мама» на аналогічну тему, але в «Обміні» події концентрованіші, крім того, фільм ще й про те, як війна може вдарити рикошетом по найблагополучніших громадянах країни. І про те, що вона втягує у своє пекло тих, хто, здавалося, був далекий від неї. Початкові епізоди фільму якраз і побудовані на контрасті між життям благополучним і сповненим ризиків, між тими, хто відчуває себе захищеним, і полоненими на фронті, між тими, хто несе порятунок, і тими, хто прийшов в Україну, щоб убивати її людей. Сценарій Костянтина Лінартовича, за словами кінорежисера, зазнав змін, особливо у фіналі, тому в титрах – імена двох сценаристів.

Від інших фільмів про війну на Донбасі «Обмін» Володимира Харченка-Куликовського відрізняється заглибленням у психологію персонажів. І не випадково – ім'я цього режисера відоме в українській телеіндустрії, де він працює останні сім років, усього поставив 9 серіалів, переважно слізливих мелодрам з коханнями-стрічаннями-розставаннями, які продукує телеіндустрія. Хоча є в нього й одна комедійна мелодрама («Подорожники» з В'ячеславом Довженком, Олесею Жураківською, Ірмою Вітовською – ці актори забезпечують успіх). Цього разу режисер показав професіоналізм й у великому кіно.

В'ячеслав Довженко, який у комерційних фільмах та серіалах схильний зображати дивакуватих персонажів, вносячи необхідну барву в дійство, аби воно не перетворилося на сироп, у цьому фільмі, мабуть, вперше після «Кіборгів» увійшов у стихію воєнного екшену. Він затаює глядачів у свою гру. Професійна майстерність, помножена на акторський шарм, сприяє достовірності образу. У його персонажа, успішного хірурга Олександра, син від першого шлюбу – студент медичного університету та доброволець АТО – опиняється в полоні. Як стверджує постановник, «ситуації, коли потвори хотіли отримувати викуп за життя людей, і є сюжетною основою нашої картини. Безліч таких випадків задокументовано, є багато описаних фактів та свідощів»². Кіно відреагувало на цю жакливу реальність кількома фільмами та згаданим серіалом «Мама». І от «Обмін» – драматургічно насичений, місткий, вражаючий.

У фільмі – вміла зав'язка дії: фронтвий товариш сина, захотівши видурити в його багатого батечка гроші, якогось вечора зателефонував хірургу, видаючи себе за сепаратиста, що вимагає викуп. Цей дурний вчинок дав поштовх сю-

¹ https://kino.24tv.ua/viyskovi-pro-vrazhennya-vid-filmiv-mezhahuru-kino-zaradi-peremogi_n2166535

² Сліпченко Катерина. «Хотілось зняти потужну людську драму в жанрі вестерна». 4.12. 2022. https://zaxid.net/statti_tag50974/

жету, бо вже наступного дня став правдою – обидва хлопці потрапили в полон. І якщо, наприклад, для героїні серіалу «Мама» проблемою було зібрати потрібну суму для викупу, і впродовж наступних трьох серій вона шукала можливість дістатись до сина, то в цьому фільмі дія розгортається впродовж короткого часу, коли батько хоче вирвати сина з ворожого пекла. Спершу все йшло за планом: щодо викупу все було домовлено, хірург оперативно прибув на місце забрати сина і віддати гроші, але вийшла підміна – йому привезли іншого хлопця-полоненого. Та на ці гроші націлився сепаратист – герой Владислава Мамчура. Через різні непередбачувані перешкоди головному героєві в боротьбі за сина довелося і нападати, і захищатися, стикаючись віч-на-віч з агресорами. Але він ніде не відступить від своєї мети й таки визволить сина. І тут респект акторові В'ячеславу Довженку, який пропонує образ сміливця, людини, що, опинившись у біді, таки доб'ється свого. Йі до своєї благополучної клініки цей персонаж уже не повернеться, а рятуватиме поранених у польовому госпіталі. Запам'ятовується відкрите лице і військова виправка актора Дмитра Лінартовича в ролі капітана ЗСУ – роль тим показовіша, що Дмитро воював не тільки на екрані, а й в реальному житті, й дістав важке поранення під Бахмутом. Гра Владислава Мамчура так само вражаюча, тому що він передає психологію сильної, але підневільної людини: колишній міліціонер, тепер на службі в окупантів, яких в душі ненавидить. Він хоче скористатися несподіваним шансом для здобуття особистої свободи. Та хоча він чітко прорахував і пояснив своєму синові, що за отриманий викуп вони зможуть втекти за кордон із цього божевільного місця, однак обставини в особі російського полковника з позивним «Хантер» будуть сильніші за його бажання.

Як і Олександр, він не зможе передбачити, що його син дістане важке поранення. А тим більше, що рятуватиме його дитину ворог – той самий хірург, на чій гроші він полює. Війна – це постійна загроза життю синів, й заради їхнього порятунку в героїв змінюється свідомість. Розмова між обома батьками – це одна з ключових сцен фільму. У ній розкривається, власне, сенс їхнього життя, усвідомлення, ким для них є сини – їхнє продовження в майбутньому.

«Обмін» – фільм концентрованої дії. В ньому постановник, який добре знає українських акторів та їхні можливості, зібрав хороший ансамбль, і тому вражають роботи не тільки популярних акторів, а й тих, кому вдалося правдиво відтворити образ окупанта, – маю на увазі Андрія Олефіренка в ролі Хантера. Робота досвідченого кінооператора-віртуоза Сергія Борденюка разом із художниками – постановником і гримером – забезпечує правдивість і ефект присутності. Тому картина не відпускає, змушує проймається симпатією до хірурга й ненавидіти ворогів, задумуватися над трагічною долею тих жителів Донбасу, які, маючи непогану професію, стали наймитами у ворогів України.

Фільм «Обмін» – для широкого кола глядачів, яких він не залишить байдужими.

«Щедрик» проти «руського міра». Сторіччя української культурної дипломатії

Ольга Ямборко

Автори сценарію Наталка Пономарів, Тіна Пересунько
Режисер Олександр Назаров
Продюсер В'ячеслав Пономарьов
Композитор Олександр Климань
Дизайнер Костянтин Пузанкін
Редактор (працював з фронту) Антон Єганов
«Prosto production» на замовлення «Суспільне Культура», 2022.

На Різдво – 25 грудня 2022 – відбулася прем'єра документального фільму «Щедрик» проти «руського міра» на Першому телеканалі Суспільного мовлення і каналі «Суспільне Культура». Стрічку присвячено світовим гастролям Капели під керівництвом Олександра Кошиця як представницької державної інституції УНР у 1919–1922 рр., що, на думку дослідників цього феномену, «можна вважати першим проектом культурної дипломатії в історії модерної України»¹. Автори фільму порівняли українську історію столітньої давності з сучасністю, у т. ч. реаліями російсько-української війни, і встановили між ними чимало спільного, на прикладі мікросюжетів відтворили панорамний контекст тогочасної і нинішньої геополітичної ситуації довкола України, де ідеологічні наративи агресора відіграли свою руйнівну роль. Перші кадри цього фільму – хроніку повномасштабного російського вторгнення в Україну 2022 року – озвучено словами Симона Петлюри: «Єдиною боротьбою, упертою і безкомпромісною, ми показали світові, що Україна є, що народ її живе і бореться за своє право, за свою свободу і незалежність».

Сто років тому натхненник та ініціатор заснування Української республіканської капели Симон Петлюра добре усвідомлював значення культури як дипломатичного чинника, особливо у протистоянні з росією – тоді, коли це протистояння знову загострилося й українська державність була загроженою, на хор покладалася важлива місія: подолати інформаційно-ідеологічну блокаду та стереотипи щодо України, заявити про неї у світі й сприяти нала-

¹ Найдюк О. Тіна Пересунько. Культурна дипломатія Симона Петлюри: «Щедрик» проти «руського міра». Місія Капели Олександра Кошиця. «Критика», №1–2, 2021. <https://krytyka.com/ua/reviews/kulturna-dyplomatiia-symona-petliury-shchedryk-proty-russkogo-mira-misiia-kapely-oleksandra-koshytsia>